

Paedag. O.

5541/1

ROZSNYAI KÁROLY KIADÁSA

1574. sz.

GYAKORLÓKÖNYV
A
SOLFÈGE
TANÍTÁSÁRA

AZ ORSZ. M. KIR. ZENEMŰVÉSZETI FŐISKOLA
ELŐKÉSZÍTŐ TANFOLYAMÁNAK

ÖSSZEÁLLÍTOTTA
MOLNÁR ANTAL

I. RÉSZ
GYAKORLATOK DÜRHANGNEMEKBEN

ROZSNYAI KÁROLY KÖNYV- ÉS ZENEMŰKIADÁSA
BUDAPEST, IV., MUZEUM-KÖRÚT 15.

ZENEIRODALMI MŰVEK

Solfège. A zenei hallás képzése és a zenei alapismeretek gyakorlati úton való tanítása. 2 kötet. Irta: **SZABADOS BÉLA.**

I. kötet: Gyakorlatok Dur-hangnemekben.

II. kötet: Gyakorlatok Moll-hangnemekben.

Gyakorlókönyv a Solfège tanítására. Összeállította: **MOLNÁR A.**

I. rész: Gyakorlatok Dur-hangnemekben.

II. rész: Gyakorlatok Moll-hangnemekben.

III. rész: Ritkábban előforduló és bonyolultabb alakulatok.

A hangviszonyok népszerű ismertetése. Tartalma: A hang fogalma. Hangrokonság, hangközök. A kótírás. A skála. Általános hangköztan. Alkalmazott hangköztan. A hangrendszer. A hangnemek, hangnemrokonság. Kromatika, kevert és határozatlan hangnemek. Irta: **MOLNÁR A.**

Bertalotti: Kétszólamú kar-solfégek soprán- és alt-hangra vagy tenor- és basszus-hangra. Fokozatosan rendezte és magyarázatokkal ellátta: **MOLNÁR ANTAL.**

Zenediktálási és hallásfejlesztő gyakorlatok. (Hanggyűzet.) Irta: **SIKLÓS A.** Az énektanszakok előkészítő osztálya, valamint a középiskolai énektanítói tanfolyam előkészítő osztálya számára.

Zenei alapismeretek kezdettől az összhangzattanig összefoglaló rendszerben, iskolai és magánhasználatra. Irta: **TÓTH Á.**

Általános zeneelmélet a fővárosi zeneiskola számára.

Irta: **SZTOJANOVITS JENŐ.** 2. füzetben.

Az összhangzattan előkészítő iskolája. (Skálák, hangközök, hallást fejlesztő gyakorlatok, fő- és mellék-hármashangzatok.) Irta: **WEINER LEÓ.** A középiskolai énektanítókat képező tanfolyam felvételi vizsgálatára készülők számára.

A zenei formák vázlatos ismertetése. Irta: **WEINER LEÓ.**

Zeneköltészetten 5 kötetben. Irta: **SIKLÓS ALBERT.**

I. **Összhangzattan** iskolai és magánhasználatra. Harmadik kiadás. **Hanggyűzet** (Példatár) Siklós összhangzattanához I. II. füzet.

II. **Ellenponttan.** a) **Elméleti rész.**

b) **Gyakorlati rész** (Hanggyűzet) I. és II.

III. **Zenei formatan** (Alaktan). 88. példával, a zeneszerzés, mint főtanszak II., III. és IV. osztály, a magánének és instrumentális tanszakok II. akadémiai oszt. növendékei számára.

IV—V. **Hangszerelésttan** elméleti és gyakorlati alapon. A klasszikusok és a jelenkori mesterek műveiből idézett 500 példával két kötetben. Első kötet: A vonós-, fúvó- és ütőhangszerek technikájának és hangszínének ismertetése, 357 oldal, 273 partitúra-példával, 3 táblázattal és 41 hangszerábrával. Második kötet: A vonós zenekar, nagy- és kis zenekar, katonazenekar és az énekkar technikájának ismertetése, 227 partitúra-példával és egy melléklettel.

Gyakorlati rész. (Hanggyűzet) I—II.

A vezérkönyv-olvasás útmutatója sok példával. Irta: **SIKLÓS A.**

Zene-esztétika. Előadásai alapján összeállította **SIKLÓS ALBERT.**

A moduláció elméleti és gyakorlati kézikönyve, számos hanggyűpéldával. Irta: **RADNAI MIKLÓS.**

A fuga. Irta: **HERZFELD V.**

A zongorajáték módszertana (methodika), mint nevelési eszköz. Irta: **CHOVÁN KÁLMÁN.** Új kiadás. Általános elméleti és gyakorlati rész egy kötetben, rendszeres tanterv, évfolyamonként csoportosítva.

ROZSNYAI KÁROLY könyv- és zene-
mű-kereskedése Budapest, IV., Múzeum-körút 15.

940360

Pedag. 0.5541/I.

1574. sz.

GYAKORLÓKÖNYV
A
SOLFÈGE
TANÍTÁSÁRA

AZ ORSZ. M. KIR. ZENEMŰVÉSZETI FŐISKOLA
ELŐKÉSZÍTŐ TANFOLYAMÁNAK

ÖSSZEÁLLÍTOTTA
MOLNÁR ANTAL

I. RÉSZ
GYAKORLATOK DÜRHANGNEMEKBEN

**MTA
KIK**

0 00007 34370 4

ROZSNYAI KÁROLY KÖNYV- ÉS ZENEMŰKIADÁSA
BUDAPEST, IV., MUZEUM-KÖRÚT 15.

MAGY. AKADEMIA
KÖNYVTÁRA

Előszó.

Solfeggio (solfége) eredeti értelmében oly énekgyakorlatot jelent, melyet az intonáció biztosságának elérésére irtak s melyet a Guido-féle szolmizációs szótagokra énekelnek („sol“ és „fa“ a két legtöbbit használt gyakorló szótag). Ujabban, belga és francia hatás alatt, „solfége“ mindinkább azt a *tantárgyat* jelenti, mely a zenenövendéket (bármily hangszert tanuljon is az, tehát nem csak az énektanulókat) lapról éneklésre és dallamok hallás után való lekótázására rendszeresen megtanítja („Prima Vista“; „Dictée“ stb.). Ez a gyakorlókönyv is utóbbi értelemben használja a „solfége“ nevet, miáltal céljában különbözik minden oly tankönyvtől, mely énekesek képzésére való („Vocalises“ stb.), és minden oly tankönyvtől, mely énekkarban való helyes működésre nevel („Chorübungen“ stb.*). Ugy az énektanulók, mint a kórusnövendékek képzésének módszere első sorban a jó hangvételtre és a szép előadásra ügyel; nem tartozik sajátos területére a kóták helyes leolvasásának megtanítása s csak azért volt mostanáig kénytelen lapról-olvasásra oktató gyakorlatokat is felölelni, mert az, aminek meg kellett volna előznie, vagyis *előkészítője*: a „solfége“, hiányzott, nem lévén még bevezetve a zeneiskolákba, a rendes (elemi- és közép-) iskolák énektanítása pedig mindmáig hiányos és ki nem elégítő.

Természetes, hogy az énekeseket és énekkarokat nevelő munkák gyakorlatai legnagyobbbrészt túllépi a hangszertanuló fiatalok átlagos hangterjedelmét (a-f²) és az is természetes, hogy egyszólamú példaik nem egyebek, mint többszólamúnak elképzelt gyakorlatok legfelső szólamai, melyek tehát *kíséretre szorulnak*. Mert hiszen e munkák azt akarják elérni, hogy a növendék minél jobban beleélje magát végső föladatába: a *többszólamú zene vokális mester műveinek tökéletes előadásába*. De egészen más és sokkal elemibb föladata van a solfége tanulóinak; ezek „blatolni“ tanulnak *egyszólamú dallamokat*, tehát oly melódiák adandók eléjük, melyek 1) a normál-hangterjedelmen belül mozognak, 2) *valódi egyszólamú termékek* és így nem szorulnak kíséretre. A kíséret ugyanis *segíti* a növendéket a helyes leéneklésben, míg ellenben a solfége célja, hogy a növendék *segítség nélkül*, önállóan intonáljon. Valódi egyszólamú termék (az ókori, az exotikus népek dallamaitól és a gregoriántól eltekintve): *a népdal*. Éppen ezért hibásnak tartjuk mindazon solfége-tankönyvet, melyben a hangterjedelem túllépi az átlagos képesség határát és melyben a példák nem mások, mint többszólamúan érzett gyakorlatok felső szólamai (a legismertebb ilyen munkák: *Rodolphe-Busser* francia, *Gusinde*, *Mengewein*, *Battke* német tankönyvei). E könyvek legtöbb példájában a melódika es ritmika *mesterségesnek* tűnik, minek főoka, hogy hiányzik a *hozzájuk képzelt kíséret*, mely az erőltetettnek tűnő melodikus lépéseket és tulajdon-

* A legelterjedtebb kariskolák szerzői: Wullner, Kistler, E. Thomas, Friedländer (németek), Szabados (magyar), Chapuis (francia).

képpen complementair ritmusokat kellően megvilágítaná. (Éppen ezért figyelmeztetjük a tanítót, hogy az említettektől származó, valamint a *Wüllner*-ének-gyakorlatokból jelen munkába fölvetett néhány tanulságos példát *csakis kísérettel* használja.)

Jegyzet. A *Chapuis* munkája (Leçons de Solfège) szintén tullepi a rendes iskola-hangterjedelmének felső határát; a szükséges harmoniaaláfestést azonban oly módon pótolja, hogy állandóan *két szólammal* dolgozik (egy magas és egy mély fekvésüvel). A zenediktálás anyagát teljesen kimerítő nagyméretű munka A. *Lavignac*: Cours complet théoretique et pratique de Dictée Musicale című műve; metodikusan rendezett egyszólamú gyakorlatainak muzikális értéke azonban a középezt sem éri el. Nem jobb *Roger-Ducasse* „Ecole de la Dictée“-je sem.

Jelen gyakorlókönyv a Zeneművészeti Főiskola u. n. előkészítő osztályai számára készült, s így nem volt szükséges, hogy a solfège legelemibb fokáról induljon ki; a hangszertanítás modern módszerével nevelt tanuló az elmélet kezdő ismereteivel és a hangköz-eltalálás elemi föladataival már az előkészítő osztályokat megelőző tanulmányai során megbarátkozik. Mindazt, ami *Szabados Béla* „Solfège“-munkájában (Rozsnyai kiadása) „a zenei alapismeretek gyakorlati uton való tanítása“-ként körülbelül az első 25 oldalon szerepel, az előkészítő tanfolyamba lépő növendékeknek már legnagyobbbrészt tudnia kell. Ezenkívül *Szabados* könyve az említett külföldi munkákkal egyezően nem alkalmazza a solfège-követelte egyszólamúság klasszikus anyagát: a népdalt, hanem szintén többszólamúan érzett példák legfelső szólamát nyújtja gyakorlataiként. — *Gusinde* munkájában (Übungsschule für musikalische Gehörbildung) az akkordtanra, figurációra, modulációra és kontrapunktra tartozó fejezetek is vannak: az ily természetű hallásképző gyakorlatokat az előkészítő solfège után sorra kerülő „elmélet“-tanítás keretébe tartjuk utalandónak, tekintettel arra, hogy a zeneelmélet újabb módszere a hallásképzést helyezte a tanítás középpontjába.

A fölhasznált népdal-anyaghoz tulnyomó részben *Kodály Zoltán* és *Bartók Béla* szivessége révén jutottunk. Igyekeztünk oly módon összeválogatni a példákat, hogy a növendékek örömmel foglalkozzanak a tárggyal. Kánonokat azért volt kénytelen az összeállító maga is készíteni, mert más szerzők kánonjaihoz nem jutott kellő számban. (Amely kánonnak nincs megjelölve származása, azt az összeállító készítette.)

1921, június hó

MOLNÁR ANTAL.

Bevezetés.

A gyakorlatokat szolmizálva kell énekelni, vagyis úgy, hogy *o*-re és a belőle származtatott nevű hangokra (*cesz, eisz*) „*dó*“-t mondunk, *d*-re és a belőle származtatott nevű hangokra „*re*“-t, s hasonlóan a további hangokra „*mi*“, „*fa*“, „*sol*“, „*la*“, „*si*“-t mondunk. Erősen melizmás helyeket nem lehet szolmizálva énekelni; ilyen esetekben „*lal-la*“ szöveg alkalmazandó. Az előke (Vorschlag) sem kap külön szolmizációs szocskát, hanem szövegében is ahhoz a hanghoz csatlakozik, melyhez kötve van. Tanácsos a gyakorlatokat leritmizálás előtt (vagy után) végig-szolmizálni (ritmus nélkül). Ügyelni kell a helyes tagolásra (frazirozásra), ami az énekben azt jelenti, hogy -ha csak lehet - frázis befejeztével kell lélekzetet venni. Hogy hol végződik frázis, arra ösztönszerűen kell rájönnie a tanulónak, éppen ezért csak kétes helyeken és ritkán alkalmaztuk a frazirozó-jelet (>). A tanító részéről leginkább ott szükséges a helyes tagolásban való utbaigazítás, hol két frázis *egybeolvadt* (az egybeolvadás többnyire oly módon történik, hogy az előbbi frázisnak utolsó hangja egybeesik az utóbbi frázis első hangjával); ilyenkor azt a frázist csonkítjuk meg a lélekzetvétel által, mely a kettő közül a kevésbé fontos (ha p. o. két összeolvadt frázis közül a 2. frázis a zenedarab *témája*, mint ahogy ez a *Bertalotti*-féle, e bevezetésben később még idézendő, gyakorlatokban gyakran előfordul, akkor a téma kiemelése végett okvetlenül a 2. frázis első hangja előtt lélekzünk, miáltal az előtte levő frázisról levágtuk annak befejező hangját).

Taktus nélküli gyakorlatok kivételével minden gyakorlat éneklése közben állandóan *ütemezzenek* a növendékek.

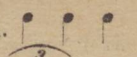
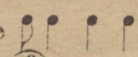
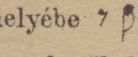
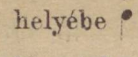
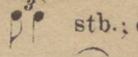
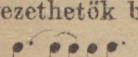
A solfège gyakorló-anyaga három részre osztható. Ezek 1) Lapról olvasó gyakorlatok. 2) Többszólamú gyakorlatok. 3) Hangelképzelést fejlesztő gyakorlatok.

1. A lapról olvasó gyakorlatokat

következő előkészítő gyakorlatok támasztják alá:

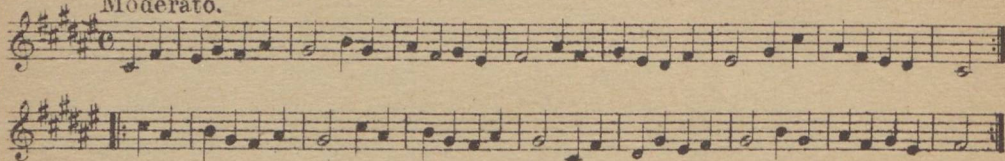
a) Ritmikus gyakorlatok.

Minden gyakorlat leéneklése előtt *leritmizálás* történik oly módon, hogy a tanulók a darab ritmusát ceruzájukkal a padon lekopogják. Ezután következhetik a szolmizáció és ritmizálás egybekötése úgy, hogy a tanulók ütemezve és pontosan ritmizálva dallam nélkül (beszédhangon) leszolmizálják a gyakorlatot. Szokatlanabb ritmikus formákat úgy kell bevezetni, hogy előbb a már ismert augmentált vagy diminuált formájukat mutatjuk be. Pl. bevezetésekor a példát leírjuk augmentált alakban, úgy hogy az új ritmus a már ismert formában mutatkozik ($\frac{4}{8}$ helyett $\frac{4}{4}$). A $\frac{4}{2}$, $\frac{3}{2}$ stb. taktust úgy vezethetjük be, hogy az illető példákat előbb $\frac{4}{4}$ -ben, $\frac{3}{4}$ -ben stb. (a már megszokott diminuált alakban) mutatjuk be.

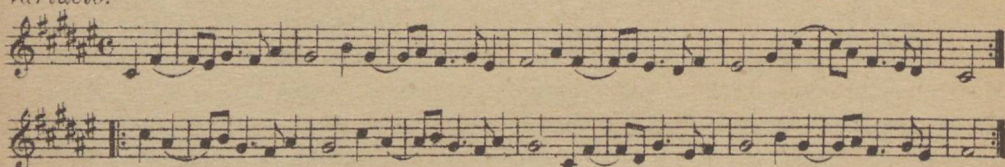
Szükséges gyakorlat a már leénekelte vagy lediktált példa ritmusának megváltoztatása is, ilyenkor kerülhet pl. helyébe helyébe helyébe helyébe stb.; és ily módon vezethetők be különlegesebb szinkopás ritmusok is, mint pl. stb. Adott dallam ritmikus variációjának példája lehet a következő *Rodolphe*-féle gyakorlat.

Téma.

Moderato.

Variáció.

Nem túl népes osztályokban növendék is vezényelheti az éneklést (ugy a lapról éneklő, mint a többszólamú gyakorlatokét) oly módon, hogy az osztály elé állva és feléje fordulva ütemez (amit különben a tanító tesz).

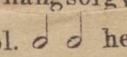
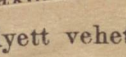

Igen fejlesztő hatású ritmus-gyakorlat a már ütemzéssel jól begyakorolt példák ütemzés nélkül való leéneklése (ugy a lapról való, mint a többszólamú gyakorlatoknál).

b) Skálagyakorlatok.

Minden tanórán el kell énekelteni a soron lévő hangnem skáláját és pedig nem csupán egy oktáv terjedelemben, hanem az egész használt énekerületen végig (pl. E-durban h-tól e²-ig, A-durban a-tól e²-ig stb.), részben taktus nélkül, részben taktusba osztva, vagy egyenletes ritmussal vagy pedig különféle módon ritmizálva. A gyakorlókönyv úgy van beosztva, hogy a példák ritmikai nehézsége hangnemről-hangnemre fokozódik; így kell a skálagyakorlatokkal is eljárni, állandóan összefüggésben maradván az illető hangnem példáinak ritmikai formáival. Különlegesebb ritmusok bevezetése átalakítás útján a skálagyakorlatokon belül is hasznos, így pl.

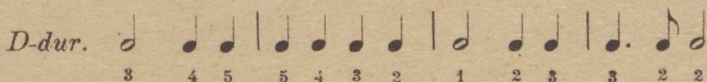
ezen ritmikus skálagyakorlat átalakításai:

Hasonlóképpen átalakítható a többszólamú hangsorgyakorlat is a kótaerület fölbontása által (l. lejjebb): pl. helyett vehető vagy helyett vehető stb. Igen hasznos hangsorgyakorlat a hangnemek quintkörének végigéneklése a do-tól do-ig terjedő vonalon föl- és leskálázva úgy, hogy majd a keresztes hangnemeket énekeljük végig C-durtól Cisz-durig és vissza (domináns-irány), majd a bé-s hangnemeket C-durtól Cesz-durig és vissza (szubdomináns-irány), ahogy ez Szabados Béla Solfège-művében is található (63.-65. o.).

c) Hangközgyakorlatok.

1. Táblára írt gyakorlat leéneklése előtt annak hangjait különféle sorrendben és meghatározott ritmus nélkül énekeltetjük (a hangokra a tanító egyenként rámutat). 2. Táblára írt ritmus alá (annak lekopogása után) az éneklendő hangok fokszámát írjuk és aszerint énekeltetjük le a gyakorlatot; ezt megelőzheti a gyakorlatnak csupán fok-számok szerint való leéneklése meghatározott ritmus nélkül, rámutatás utján. Pl. Beethoven „Freude, schöner Götterfunken”-jának első mondata így volna táblára jegyezendő:

A közepütt fekvő oktáv fölötti hangok számjelzése fölül kap vonást pl. C-durban e^2 jelzése: $\bar{3}$; a közepütt fekvő oktáv alatti hangok számjelzése alul kap vonást, pl. C-durban „a” jelzése $\underline{6}$. A fokszámok szerint való éneklés legpraktikusabb módja az, amikor ujjjaival jelzi a tanító a fokszámot.

1. = hüvelykujj, 2. = hüvelykujj+mutatóujj stb., 5. = mind az öt ujj, 6. = hüvelykujj + kisujj, 7. = kisujj. A használt legmélyebb alaphang alatti hangok (7., 6. stb.) jelzése ugyanúgy történik, csakhogy az ujjak nem fölfelé, hanem lefelé vannak; az 1., 2. stb. hangok jelzése is ugyanúgy történik, csakhogy a kéz magasra emelkedik, míg a középső (rendes) oktáv hangjainak jelzésekor normális helyzetben van.

Mindezen fokszámgyakorlatok megfordítása is hasznos, az t. i., hogy megadott hangnévre, vagy pedig megadott hangra a tanulók (egyenként vagy kórusban) mondják a fokszámot. A fokszám-gyakorlatok utján kell odáig juttatnunk a növendékeket, hogy gyorsan és biztosan fölismerjék a különbséget, mely ugyanazon hang más-más hangnemben való szereplése közt van (pl. „g” C-durban 5. fok, Asz-durban 7. fok). – A lapról olvasás tanító módszerének egyik legfontosabb segédeszköze a „megjegyzett hang” (Merkton)-ra való támaszkodás, mely hang többnyire az 1. fokon épült (tonikai) hármashangzat valamelyik hangja. Ha pl. a következő hangközgyakorlatot alkalmazzuk (a quarthangköz „kimérése”

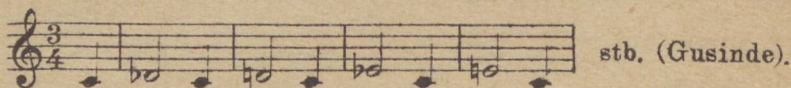
se „kisebb hangközök segítségével): , akkor a kereszttel

jelölt „c” hang a megjegyzett hang (Gusinde).

azon kívül az „elképzelt (néma) hang”-(Denkton-) okra is, vagyis az éneklendő nagyobb intervallumok közt fekvő skála- vagy akkord-~~man-~~gokra, melyeket nem éneklünk, csak elképzélünk. ~~Pl.~~ következő gyakorlatban

a zárójelbe foglalt hang az elképzelt hang (Gusinde). – A III. évfolyamon kromatikus hangközgyakorlatok alkalmazandók. pl.

Használható hangközgyakorlatok találhatók *Wüllnerben* (I. Stufe). (Többszólamu hangközgyakorlatokról lejjebb lesz szó.) – Nem kevésbé fontosak a hangközeltalálásra való tanításban a

d) sequentia gyakorlatok,

vagyis olyan gyakorlatok, melyekben egy adott (fölrirt) többnyire rövid *minta* hangegymásutánját és ritmusát más-más fokon megismételjük, *követjük*.

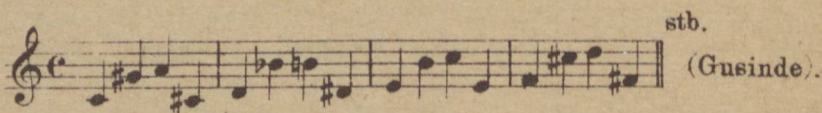
(Sequentia-gyakorlatok is végezhetők előbb taktus és meghatározott ritmus nélkül.) P. o. a szext-hangköz begyakorlására alkalmas sequentia-gyakorlat

melyben minden páratlan számú taktus (+ - tel jelölt) utolsó hangja a „megjegyzett hang”. Alkalmasak a sequentia-gyakorlatok a tanulóknak különlegesebb ritmikus alakzatokban való otthonossá tevésére is; ilyenek pl.

A III. évfolyamon kromatikus sequentia-gyakorlatok alkalmazandók, pl.

(Többszólamu sequentiás gyakorlatokról később lesz szó.)

e) Hangnemgyakorlatok.

Ugyanazon dallam (dallamrészlet, frázis) leéneklendő más-más hangnemben, vagy 1.) úgy, hogy a hangok megmaradnak, csak a darab előjegyzése változik, vagy pedig 2.) úgy, hogy a hangok áthelyeződnek előbbi fokjelentésük megtartásával. A *moll*-hangnemek bevezetésekor (II. évfolyam elején) tanácsos az I. év C-dur anyagából az arra alkalmas melódiák közül néhányat az egynevű mollra alakíttatni át [alkalmas erre többek közt pl. a 32. sz. dallam, (lapról olv. gy.) melyet a nép mollban is énekel]. A II. évfolyamon általában minden hangnemben szükséges gyakorlat: frázisok, dallamok átalakítása mollból az egynevű durra vagy viszont. (A gyakorlókönyv berendezése olyan, hogy a II. évfolyam nagyjában mindig azon moll-hangnem gyakorlásánál tarthat, melynek egynevű durja az I. évfolyamon soros, mi megkönnyíti az olyan növendék tanulását, ki a két évfolyamot egyidejűleg végzi.)

2. A többszólamu gyakorlatokat

következő előkészítő gyakorlatok támasztják alá:

a) Egyszólamu gyakorlatok csoportokra oszló éneklése

oly módon, hogy a csoportok a dallam megfelelő részeit fölváltva éneklék (azonban mindegyik növendék állandóan ütemez). A példák közt némelyiket ily cölből megfelelő jellel részekre is osztottuk (pl. a 4. számú lapról olvasó gyakorlatot, stb.).

b) Többszólamú ritmus-gyakorlatokat

úgy kapunk, ha valamely többszólamu darabot együttesben leritmizáltatunk. Ennek előkészítő gyakorlata lehet a táblán egymás alá írt ritmusok csoportokra oszló együttes leritmizálása; ily módon gyakorolhatók külön az éneklendő darabban előforduló nehezebb complementair-ritmusok.

c) Többszólamu skálagyakorlatok.

Könnyebb többszólamu hangsorgyakorlatokat a tanító szólamonként előénekelhet, bonyolultabbakat a táblára írhat. Az itt mintának adott gyakorlatok legnagyobb része olyan, hogy kellő utasítás után kóta nélkül énekelhető; mindezek az egynevű mollban is használhatók és pedig többnyire úgy naturalis, mint harmonikus, valamint melodikus formában.

Minták kétszólamu skálagyakorlatok készítéséhez:

H-, C- és Cisz-ben.

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 2 $2.\infty$ stb.

F-, Fisz- és G-ben.

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 2 $2.\infty$ stb.

D-, Esz- és E-ben.

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 4 ∞
3+4

stb.
Fine.

Asz-, A- és B-ben.

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 2 $2.\infty$

Canone à 2

Canon cancrizans à 4 ∞
3+4

stb.

Használható kétszólamu skálaszerű gyakorlatok találhatók *Wüllnerben* II. Stufe IV. fejezet 1.-30. sz. – Jó hangsorgyakorlatok a könyvben lévő *Panseron* félék is (I. rész, kétszólamu gyakorlatok közt 5., 9., 11. és 14. sz., II. rész 16., 25. sz.)

d) Többszólamu hangközgyakorlatok

is készíthetők oly célból, hogy a növendékek több kedvvel gyakorolják a hangköz-eltalálást. Példa:

Andante.
Canone à 4 $2.\infty$ NB $3.\infty$ $4.\infty$

NB. a szeptim és sext hangközök gyakorlásának helyét jelzi – Kitűnő többszólamu hangközgyakorlat a 11. sz. kanon is (*Bertalottitól*).

e) Többszólamu sequentiás gyakorlatok

is készíthetők hasonló célból. Példa:

Allegro moderato.
Canone à 2 $2.\infty$

sequ. sequ.

f) Rögönzött kísérettel ellátott gyakorlatok.

Az alkalmas egyszólamu példa eléneklése után a tanító 2. szólamot rögönözhet hozzá (melyet fölír a táblára) és pedig lehetőleg önálló dallamvezetéssel; a növendékek egyik fele énekelje a könyvben lévő dallamot, másik fele pedig ugyanakkor a táblán lévő. Pl. a 76. sz. lapról olvasó gyakorlat 2. szólama ez lehet:

Lehet u. n. tercelő gyakorlatokat is rögönözni; alsó tercben való kísérésre első sorban a terchangon végződő („Kad III.“) dur-dallamok alkalmasak (pl. 29. sz. vagy a 28. sz. második része a lapról olvasó gyakorlatok közül).—

A könyvben lévő kétszólamu darabokon kívül a II. és III. évfolyamon okvetlenül alkalmazandók Angelo Bertalotti bolognai énektanár (1666-1747) kétszólamu kar-solfeggioi is (50 zweistimmige Chor-Solfeggien für Sopran und Alt, Peters-kiadás 2121. sz.). Ezek válogatott hangu kórusnövendékek számára készültek, hangterjedelmük tullepi tehát az átlagos iskolai hanghatárait; éppen ezért jórészt csak letranszponálva énekelhetők. Minthogy sorrendjük nem metodikus, közölnünk kell, milyen sorrendben tanácsos tanítani őket: 5, 7, 6, 1, 28, 29, 19, 2, 4, 3, 8, 24, 33, 12, 14, 26, 47, 13, 35, 36, 37, 23, 42, 22, 45, 15, 17, 16, 9, 20, 21, 34, 27, 18, 39, 40, 38, 11, 31, 10, 50, 41, 25, 44, 30, 32, 48, 43, 49, 46.

Fr. X. Haberl szerint következő előkészítő gyakorlatok szükségesek a Bertalotti-darabokhoz: 1.) Egy növendék beszédhangon szolmizálja a kótákat, a többiek pedig figyelni kényszerülnek azáltal, hogy majd egyikük, majd másikuk folytatja az olvasást. 2.) Egy növendék megnevezi a hangközöket, ahogy egymásután következnek. 3.) Elvégeztetjük a taktusbeosztást ütemezés által. 4.) A felső szólam jobb énekesei előadják a maguk szolamát, a tanító segít hozzá (esetleg hegedűvel), a mély szólam jobb énekesei hangosan kopogják a taktust; és megfordítva. 5.) Az utóbbi gyakorlatot teljes létszámmal. 6.) Az előhaladottabbakkal megkísérelhetjük ezek után a darab kétszólamu leénekelését; a tanító hangosan számol s csak szükség esetén segít, majd itt, majd ott. — A következő órán ismételjük a darabot s akkor már mindenki részt vesz benne, és egyesek magukban (solo) is énekelhetik a szólamukat.

A Wüllner II. Stufe-ben található szintén igen szép kétszólamu darabokat (Durante-, Scarlatti-, stb. től) csak kivételesen jó hangu osztályok használhatják. A normál-hangterjedelmen belül ezek között csak a következő Lasso-féle darabok maradnak: 83., 88. sz. (a II. évfolyamra valók), 86. sz. (a III. évfolyamra való).

A kánonokat következőképp kell használni:

A ∞ jel mutatja, hol tart az 1. (kezdő) szólam, amikor a 2., 3. stb. szólam belép. Az a hely, ahol befejezés lehetséges, többnyire meg van jelölve \frown -val. Ha a tanító be akarja fejeztetni a kánon éneklését, akkor kevéssel a befejezés időpontja előtt kopog, és erre a növendékek mindegyik szólam-csoportja azon a \frown -val jelzett hangon fejezi be az éneklést, melyhez a kopogás után legelőször érkezik. A kánonok egyenlő fekvésű (aequal) hangoknak és pedig *vagy* női (gyermek) *vagy* férfi hangoknak valók. Ha kisebb számban férfi-hangok is vannak az osztályban, mindegyik szólam-csoportjában vegyítsük a női (gyermek-) és férfi-hangot, hogy az összhang helyes maradjon. Ha nincs annyi férfi jelen, hogy mindegyik szólamban legalább egy férfihang résztvehessen, akkor a férfiak inkább ne vegyenek részt a kánon-éneklésben (hanem esetleg fölváltva vezessék a kánont). Tanácsos a kánon többszólamú előadása előtt begyakorlás végett az egész darabot egy-szólamúan (unisono) végig énekelteni.

3. Hangelképzelést fejlesztő gyakorlatok.

a) Kihagyó gyakorlatok.

Végezhetők a skála- és sequentia-gyakorlatokkal és a lapról éneklést szorgáló dallamokkal is, az ily célból előre meghatározott taktusrészek kihagyása útján. (Taktus nélküli gyakorlatoknál a kihagyandó hangokat így lehet meghatározni: pl. „minden második hang elmarad” stb.)*) A kihagyott hangok ily módon elképzelt hangokká lesznek. A kihagyó gyakorlatot előbb ütemzéssel, majd ütemzés nélkül végezzük; utóbbi esetben figyelhetjük meg legelősebben a növendékek ritmus-érzékét és lélekjelenlétét.

b) Kóta nélkül (kivülről) éneklés (memorizálás).

a) A melódiát kotából leénekeltejtjük, majd részletenként kóta nélkül leénekeltejtjük s minden egyes részletet a leéneklés után emlékezetből leiratunk.

b) A melódiát kotából leénekeltejtjük, majd részletenként kóta nélkül s végül az egész dallamot kóta nélkül; az így megtanult melódiát emlékezetből leiratjuk.

c) Az emlékezetből leénekeltejtett dallamot megjegyeztetjük és *később* (miután közben egyéb gyakorlatok folytak) újra emlékezetből leénekeltejtjük.

*) Ismert gyermeki példája a kihagyó éneklésnek: „Hajmási Péter.”

c) Diktáló gyakorlatok (zenediktálás).

A diktálás frázisonként (esetleg kisebb motivumonként) történik; taktusonként csak akkor, ha taktus és frázis egybeesik. Ha taktus és frázis nem esik egybe, akkor *helytelen* a taktusonként való diktálás. A tanító jelezheti a taktus ritmikus főhangsúlyát (de nem azért, hogy hangerősségi nyomatókat ad a főhangsúlyon levő hangra, hanem azért, hogy a taktus elejét kopogással jelzi); odáig kell azonban fejlesztenie a növendékeket, hogy azok önállóan fölismerjék a diktált gyakorlat taktusát. Mielőtt magát a gyakorlatot megkezdjük, szükséges, hogy 1) a növendékek végig meghallgassák a sorra kerülő dallamot 2) meghatározzák annak taktusát 3) fölismerjék a melódia-menet ritmikus és melódikus szabályosságait (ismétlés, meg egyezés, sequentia, hasonlóság, ellentétes mozgás stb.) és a dallam formájának berendezését (mondattani szimmetriák, aszimmetriák, mondatvégek föl ismerése, részek ismétlődése). Tanácsos a mondatokat betűkkel megjelölni (pl. a 74. sz. diktáló gyakorlat formája *aaba* jelzést kap). *Ritardando* vagy \curvearrowright mindaddig nem diktálendő, míg a gyakorlat leírása teljesen be nem fejeződött, s csak azután kell pótolva hozzádiktálni azokat (vagyis újra eljátszani a dallamot *rit.*-val, illetve fermatával). – A felhasznált Gusinde-féle példák-nak nincsen zene-értéke, s főleg ritmikus gyakorlatnak szolgálnak (I. II. évf.).

A) A növendékek énekelnek.

1. A tanító a dallamot frázisonként „lal-la“ szöveggel utánaénekelteti és frázisonként lekótáztatja, majd a lekótázást ellenőrzi.

2. A tanító a dallamot frázisonként „lal-la“ szöveggel utánaénekelteti s mindaddig nem kótáztatja le, míg a tanulók az *egész*et meg nem jegy-zték, s csak azután a teljesen végig megjegyzett melódiát emlékezetből lekótáztatja.

B) A növendékek nem énekelnek.

Itt nagyon szigoruan kell ügyelni, hogy a tanulók ne dudolják hallhatóan a hangokat, mert épp az a cél, hogy *elképzeljék* azokat, hogy benső-jükben markirozzák a ritmust és melódiát. Ütemezniük azonban (mindegyik önnönmagának) szabad.

1. Frázisonként diktálni.

2. Nagyobb részletekben diktálni (előrehaladott osztályokban).

A hangképzelést fejlesztő gyakorlatok megkönnyítésére *Gusinde* a gyakrabban előforduló figurák (hangképek) és mondattani alakulatok következő elnevezéseit használja (a zeneelmélet közismert terminusain kívül):

Emelkedő párok Sülyedő párok Lebegő párok

Telt végződés Főhangsúlyon végződés Párok le- és fölivelően

Emelkedő és visszatérő szekundok Emelkedő és sülyedő trichordok Lebegő hármasok

A 2.hang esik főhangsúlyra A 3.hang esik főhangsúlyra Láncformájú trichordok

Fonásszerű trichordok
(hármasok föl- és leivelően) Visszatérő tercek

Vándorló tercek Tetrachord
emelkedő sülyedő

Fonásszerű tetrachordok
(tetrachordok föl- és leivelően) Gátolt mozgás (motivum)

Fölfelé haladó pentachord Megszakított szekundok Megszakított ívek

Fölfelé haladó hexachord Visszatérő hang Fölfelé haladó heptachord

Fölldandó sorok: Szinkopa tanításakor: A

Hornpipe (régí angol tánc) alapritmusa * Feszülő hangközök

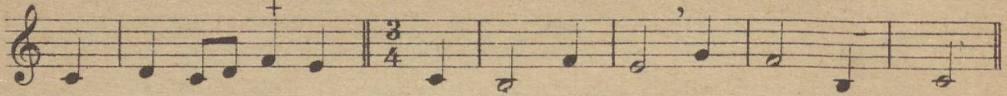
Sequentia kihagyott
szekundhangú figurával szekund quart Sequentia kihagyott
terchangú figurával

quint sequ sequ

*Általában lehet utalni többé vagy kevésbé ismert táncok alapformuláira.

Appoggiatura, vagy a várt
hangnak mellekhangja

Párhuzamos ritmus (ritmikus sequentia)

Sántító ritmus

Megszakított motívum

Motívum és megfordítása A két motívum egybeolvadt

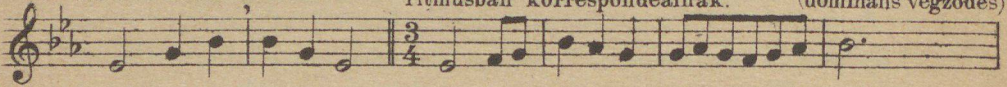
Ellenszegülő motívumok

Szimmetrikus motívumok

Kérdés és felelet melodiában és
ritmusban korrespondálnak.

Kérdés.
(domináns végződés)

Felelet.

(tonika végződés)

A 2. motívum az
1.-nek sequentiája

(párhuzamos
motívumok)

A 2. frázis az 1.-nek sequentiája
(párhuzamos frázisok)

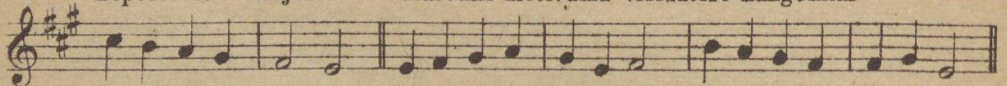

Ellenmozgásos frázisok

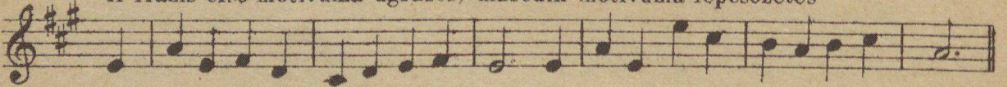

Lépcsőzetes befejezés

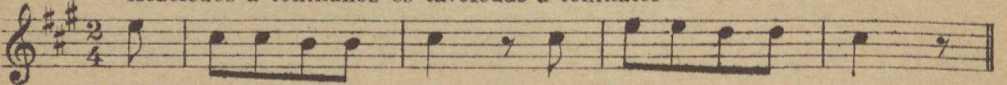
A frázis első motívuma lépcsőzetes,
második motívuma visszatérő hangokkal

A frázis első motívuma ugrásos, második motívuma lépcsőzetes

Közeledés a tonikához és távolodás a tonikától

Mozgás a tonika körül
(fekvő dallamrész)

Visszatérő hangok (+) késleltetik a tonika elérését

„Megnyugtató hang” a mondat (v. frázis) végén lévő aránylag hosszabb (vagy szünetet megelőző) hang
A „mozgás célja” a határhang, mely felé valamely mozgás történik.

Akadozó mozgás

A dallam „arany metszete“ (2+2=4; 4+4=8). + megnyugvó hang.

The image shows two musical staves. The first staff is titled 'Akadozó mozgás' and features a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 3/8 time signature. The melody consists of eighth and quarter notes with some rests. The second staff is titled 'A dallam „arany metszete“ (2+2=4; 4+4=8). + megnyugvó hang.' and features a treble clef, a key signature of one flat (Bb), and a common time signature. The melody consists of quarter and eighth notes, with two plus signs (+) placed below the staff at the end of the first and second phrases, indicating a rest or a specific rhythmic value.

d) Kitaláló gyakorlatok (komponálás).

Ezek abban állnak, hogy a tanító az egyes gyakorlatból hosszabb vagy rövidebb részeket elhagy (akár táblára írja a dallamot, akár diktálja azt) és az elhagyott részt kitaláltatja a növendékekkel. Kezdők számára csak a monda-befejező egy vagy néhány hangot hagyja ki, később mind hosszabb részeket hagyhat el. Házi föladatnak adhatók eleinte egy vagy több kihagyással leírt dallamok, melyeknek elmaradt részeit a tanulók otthon pótolják. Később a növendékekre rá kell bízni teljes dallamok komponálását, figyelmeztetve őket arra, hogy csakis *elképzelt* dallamokat irjanak le, sohase vegyenek segítségül hangszert a komponáláshoz. A házi gyakorlat leéneklését rövid megbeszélés követheti, melyben azok a növendékek vesznek részt, kik a hallott kompozícióban helytelenséget véltek észrevenni.

Gusinde hallásfejlesztő gyakorlókönyve még a következő tanácsokat adja. a) A lapról éneklő gyakorlatokhoz: 1.) Taktu-vonalak beiratandók azok nélkül fölirt dallam kótájába (metrizálás). 2.) A táblára írt dallamok kótaképeiben különböző *színek* alkalmazandók a különböző mozgásirányok jelölésére (színes kréták segítségével). b) A hangképzelő gyakorlatokhoz: 1.) A tanító a dallam menetét *ívekkel* ábrázolja (grafikus vetítés, optikai szimbólum). 2.) Előre meghatározott hangképek (figurák) készíten-dők adott kezdőhangok folytatásaként különböző ütemnemekben. 3.) Helytelenül (pl. rossz bevezéssel, kellemetlen hatású ritmussal) fölirt dallam kijavítandó. 4.) A dallam különféle ritmusú figurációs hangokkal diszitendő ki. —

— Az *órabesztásnál* arra kell igyekezni, hogy a tanulók hangszálai lehetőleg ne fáradjanak ki, tehát úgy kell besztani az óra anyagát, hogy az éneklő gyakorlatok közé ritmus-gyakorlat és diktáló-gyakorlat kerüljön. Átlagos besztásnak alkalmas pl.: 1.) skálagyakorlat, hangközgyakorlat. sequentiák, 2.) a leéneklendő dallam ritmusának és fokszámainak gyakorlása, 3.) házi gyakorlatok leéneklése (egyénenként), 4.) a 2) alatti dallam csoportos leéneklése, memorizálása és átalakítása, 5.) további elképzelést-fejlesztő gyakorlat (többnyire diktálás), 6.) többszólamu gyakorlat ritmusának gyakorlása (esetleg átalakítása is), 7.) többszólamu gyakorlat szólamonként való, majd együttes leéneklése. (E besztás szükség szerint változhatik.) A solfège sikeres tanításához osztályonként legalább heti 3 óra szükséges.

A gyakorlókönyv példái csak a nyers anyagot szolgáltatják, melybe életet önteni: a tanító föladata.

Rövidítések:

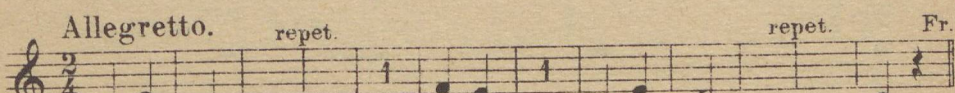
- A. d. L. = Auswahl deutscher Lieder c. gyűjteményből (Leipzig 1844)
- B. K. = *Bartók és Kodály* (kéziratban lévő) népdalgyűjtésének darabjai közül
- B. m. t. = *Bartók Béla* magyarországi tót gyűjtéséből
- B. m. r. = *Bartók Béla* magyarországi román gyűjtéséből
- D = *Erk-Böhme*: Deutscher Liederhort c. gyűjteményből (Leipzig 1893)
- D. K. = *Maria Kühn*: Alte deutsche Kinderlieder c. művéből
- DM = durmoll
- D + M = dur és az egynevű moll
- Eccl. = egyházi dal
- Fr. = *Weberlin*: Chansons populaires des Provinces de France c. gyűjteményből (Paris 1860)
- Kad V. = végződik az V. fokon (stb.)
- Koehler = *W. Koehler* „Liedergarten“ I.-ből (Hamburg 1900)
- L. L. = *O. H. Lange*: Ausländischer Liederschatz c. munkából
- MD = molldur
- M + D = moll és az egynevű dur
- Morva = *Bartoš-Janáček*: Národní Písň Moravské c. gyűjteményből (Prága 1901)
- repet. = repetitio (ismétlés)
- R. M. gy. = *Raichel* Melania k. a. gyűjtése
- Rodolphe = *Rodolphe-Busser*: Célèbre Solfège c. művéből (Paris, Leduc)
- Rum. = *Bartók Béla*: Cântece poporale românești din comitatul Bihor (Ungaria) c. gyűjteményből (Bukarest 1913)
- Scholz = *B. Scholz* „Kontrapunkt“ c. művéből (Leipzig 1904)
- sequ. = sequentia
- Sl. = Slovenské Spevy c. gyűjteményből (Turocszentmárton 1880-1907)
- T. V. = kitérés az V. fok hangnemébe
- var. = variatio (változat)
- Wüllner = *Fr. Wüllner*: Chorübungen der Münchner Musikschule c. művéből
- 1 = a dallam 1. üteme, 2 = a dallam 2. üteme stb.
- III \sharp = a III. fok fölfelé alterálva (stb.)
- $\underbrace{\quad}_V$ = ugyanaz a dallamrész tiszta-quinttel magasabban, $\overbrace{\quad}_{IV}$ = tiszta-quartal mélyebben (stb.)
- Ahol nincs a gyakorlaton tempo-jelzés, ott közép-tempo értendő.

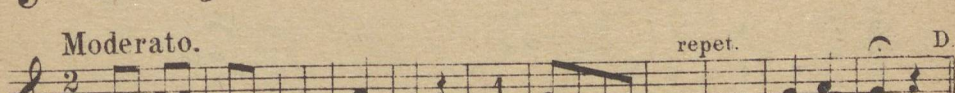
Lapról olvasó gyakorlatok.

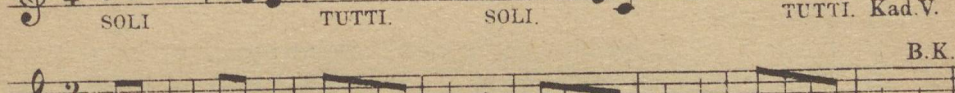
C - Dur.

1. *Allegro.* Sl.

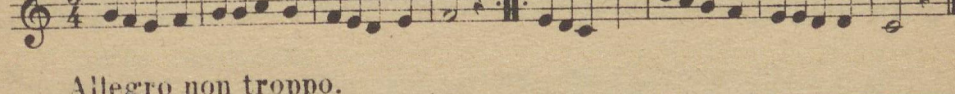
2. *repet.* B. K.

3. *Allegretto.* *repet.* Fr.

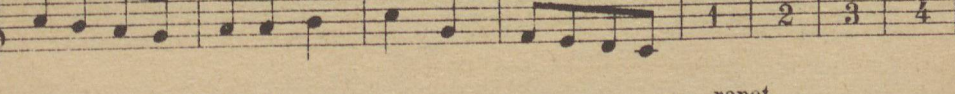
4. *Moderato.* *repet.* D.
 SOLI TUTTI SOLI TUTTI Kad.V.

5. B. K.

6. Morva

7. *Allegro non troppo.* Morva.

8. *repet.* *repet.* B. K.

9. *Allegretto.* Fr.

10. *Morva.*
Fine. D. C. al Fine.

Moderato.

11.

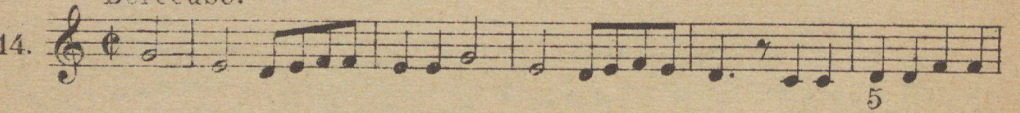
 D.K.

12. *B.K.*

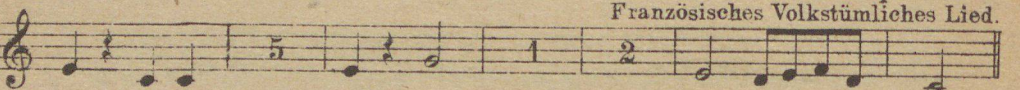
Allegro.

13. *repet. Sl.*

Berceuse.

14.

Francia népszerű dal.
Französisches Volkstümliches Lied.

15. *Morva.*

Allegretto.

16.

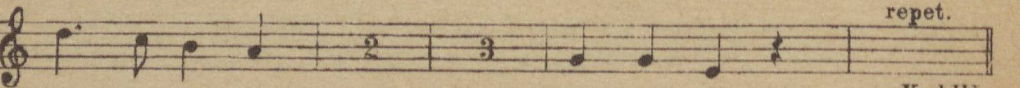
 repet. repet.

 Fr.

Allegro assai.

17.

Morva.
repet.

Kad. III.

Danza ungherese.

18. *repet.* *repet.* *repet.*

repet. *repet. (ad lib.) più volte* B.K. *repet.*

Allegretto.

19. *repet.*

B.K.

20.

repet. Morva. Kad. III.

21.

D.

Danza ungherese.

22. 5

B.K. 5 2 3 4

23. 5

var. B.K. 4

Danza ungherese.

24. V.

B.K. 1 2 3 4

Comedo.

b. x.
repet.

25.

26.

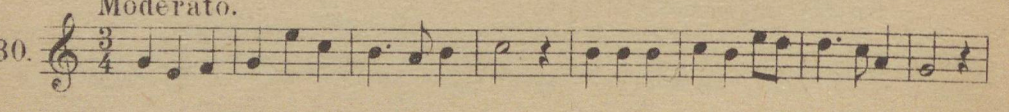
27.

28.

29.

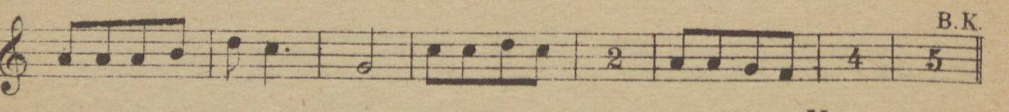
30.

31.

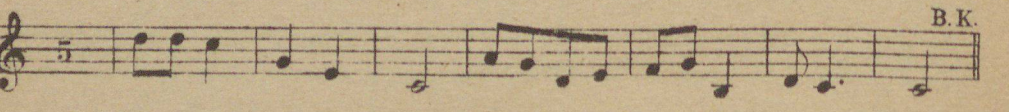
32.

33.

34.

35.

36.

37.

Tempo di danza allegro.

Allegretto. TV V.

39. B.K.

 sequ.

Vigorese e con brio.

40. 1 2 3 4

 repet. repet. D.

TUTTI 10

Con brio.

41. 1 2

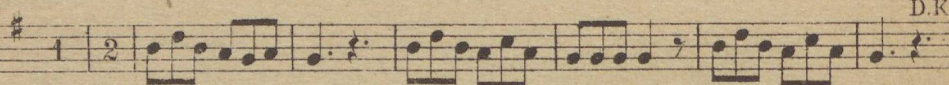
 repet. Sl.

Lyd.

G - Dur.

Moderato.

42. sequ.

 D.K.

1 2

Scherzando.

43. 1 2 3

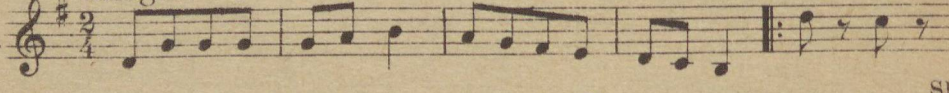
 7 8

SOLI I. TUTTI SOLI TUTTI.

Skót népszerű dal.
Schottisches Volkstümliches Lied
L.L.

SOLI II. SOLI.sequ.sequ. TUTTI.

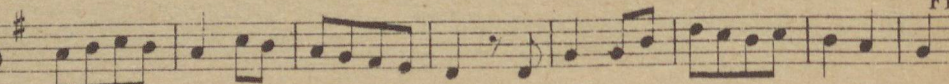
Allegro.

44. Sl.

Allegretto.

45. Fr.

46.

F - Dur.

47. *Molto moderato.* *Echo* *Echo*

48.

49. *Danza ungherese.*

50. *Andantino.*

Dán népdal.
Dänisches Volkslied.

51. *Allegro.*

Allegretto.

Walesi népszerű dal.
Wälisches Volkstümliches Lied
L.L.

Andantino un poco allegretto.

Andantino un poco allegretto.

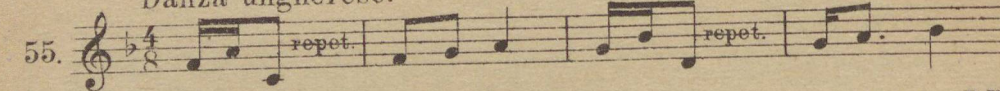
Fine. 5

Elzászi.
Aus Elsass.
Fr.

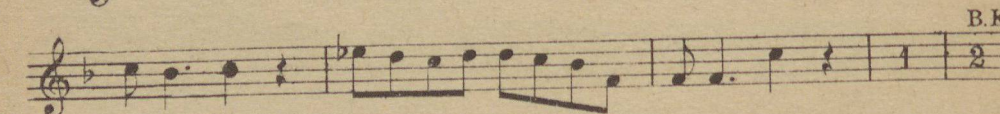
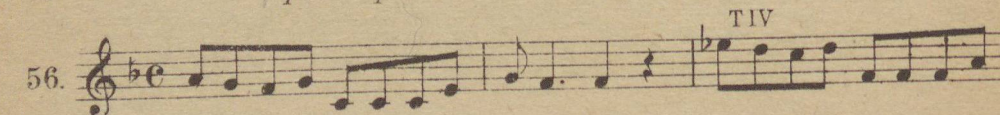

D.C. al Fine.

Danza ungherese.

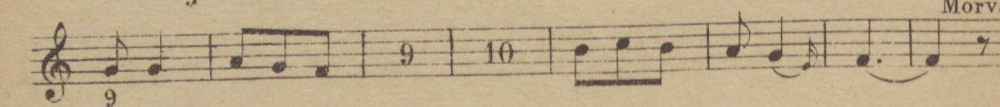
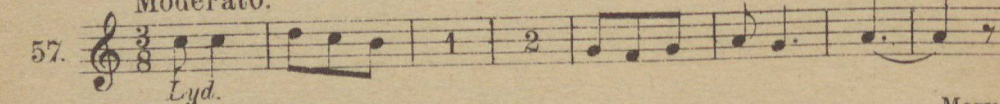

B.K.

B.K.

Moderato.

Morva.

D - Dur.

58. Moderato.

sequ.

repet.

Morva.

59. Vivace.

repet.

Sl.

60.

IV#

VII#

sequ.

4

B.K.

61. Molto moderato.

5

D.

Kad.Jll.

62. Allegro non troppo.

Morva.

63.

Morva.

Morva.

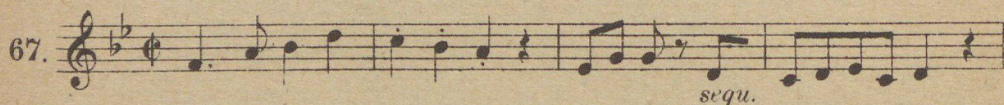
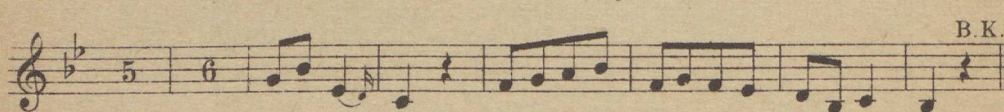
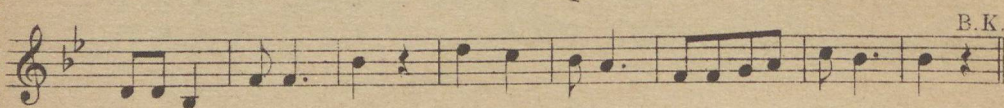
64. Aria di cornamusa.

repet.

mixolyd

B.F.

B - Dur.

Allegretto non troppo.

Andante.

A - Dur.

Vigoroso.

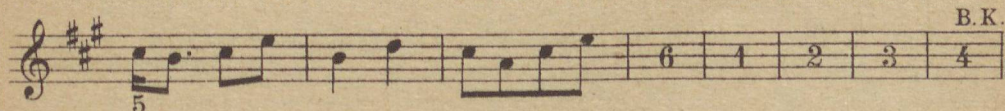
Allegretto moderato.

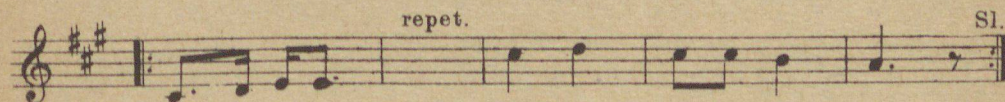
Andante grazioso semplice.

Danza ungherese.

Moderato.

Es-Dur.

77. *repet.* B.K.

78. *Vivace scherzando.*

1 2 3 9 9

Ir népszerű dal.
Irisches Volkstümliches Lied.

L.L.

79. *Allegro.*

repet. *repet. più volte (ad lib.)* B.K.

80. *Allegro.*

TII SL

81. *Aria di cornamusa.*

B.K.

82. *Allegretto moderato.*

rit. *a tempo* Fr.

E - Dur.

Moderato.

83.

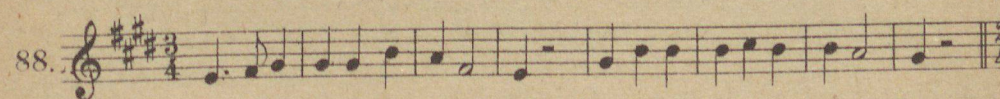
84^a *Danza ungherese.* I#

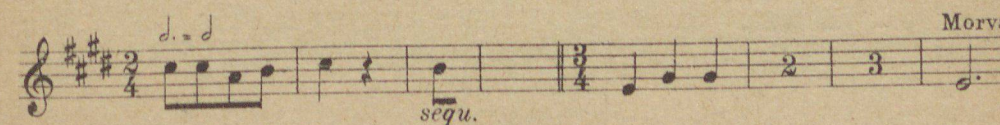
84^b II* IV#

85. *Con moto.*

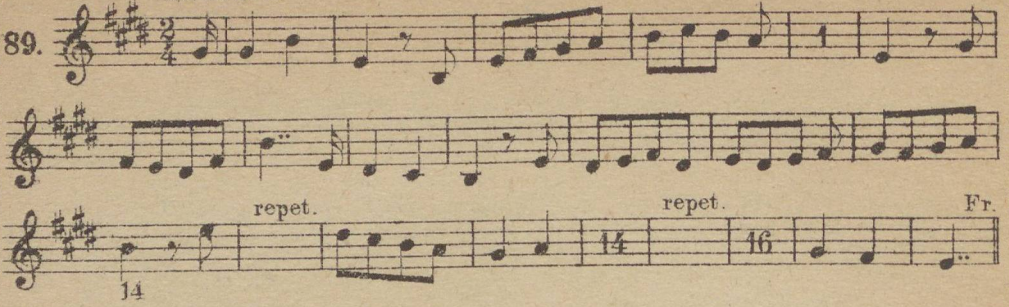
86. *Allegro moderato.* 1. 2.

87. IV#

88. *sequ.* 9 10

sequ.

Andante.

89. *repet.* *repet.* Fr.

90. B.K.

91. *Moderato.* *repet.* *poco meno mosso* B.K.

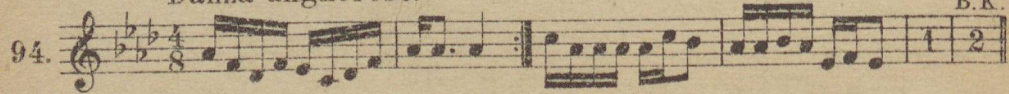
92. *mixolyd* *sequ.* *var.* B.K.

As-Dur.

Semplice.

93. Echo D.

Danza ungherese.

94. B.K.

Andante affettuoso.

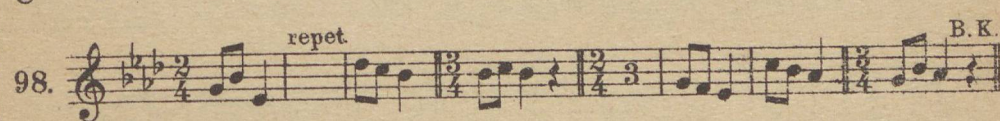
95. 5

Skót népszerű dal.
Schottisches Volkstümliches Lied.
L. L.

var. 3

96. Morva.
Kad. III.

97. *Andantino un poco allegretto.* rall. Fr.

98. *repet* B. K.

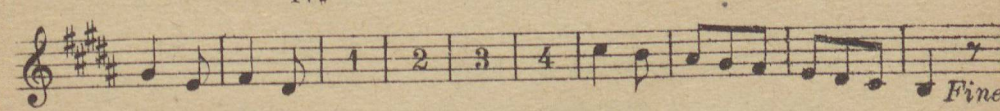
99. *Fine.* 4

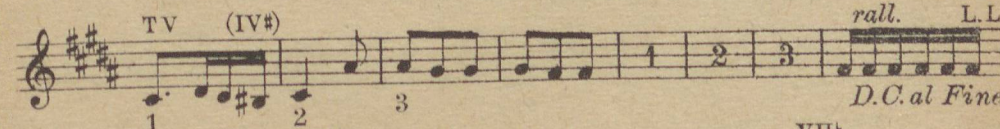
 B. K.
D.C.al Fine.

H- Dur.

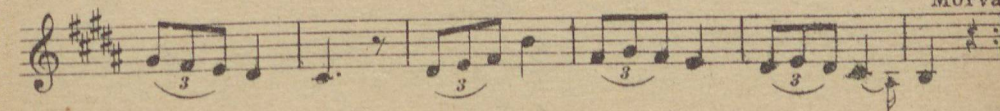
100. *Allegretto moderato.* Fr.

101. *Tempo di Valse.* *Olasz népszerű dal.*
Italienisches Volkstümliches Lied. IV#

 1 2 3 4 *Fine.*

TV (IV#) 1 2 3 *rall.* L. L.
D.C.al Fine.

102. VII#

 Morva.

103. *repet.* B.K.

104. *Moderato.* TV *Piu mosso.* D.

105. *Danza ungherese.* *mixolyd* B.K.

106. *Moderato.* *mixolyd* B.K.

Des-Dur.

107. *Andantino con moto.* Fr.

108. *d = d.* Morva.

Moderato.

B.K.

109.

Moderato.

110.

Sl.

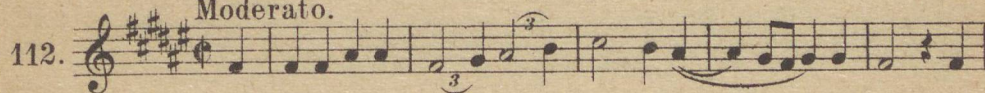
Andante.

B. m. r.

111.

Fis-Dur.

Moderato.

112.

D.

Allegro.

113.

Moderato.

Morva.

Vivace.

114.

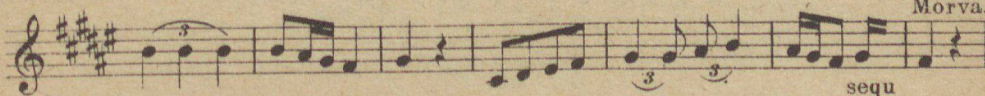
Morva.

IV#

115.

Morva.

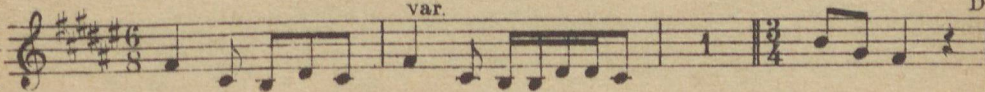

Con moto.

116.

var.

D.

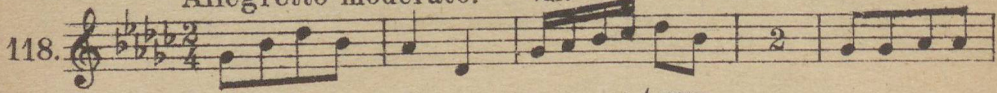
Ges-Dur.

Un poco moderato.

Morva.

Allegretto moderato. var.

Danza ungherese. (Moderato.)

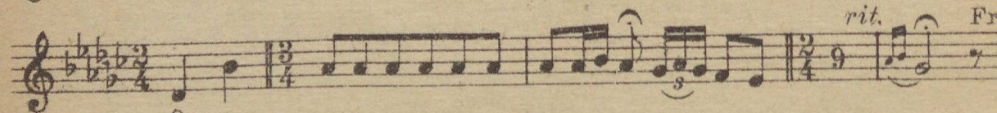
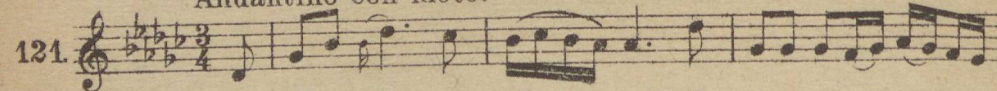
B.K.

Andante.

Cseh népdal.
Czechisches Volkslied.
R. M. Gy.

Andantino con moto.

Cis-Dur.

Allegro.

D.

Danza ungherese.

123 *mixolyd*

B.K.

Danza ungherese.

124 *mixolyd* repet. 4

B.K.

Lento.

125 V. 5

B.K.

Leggiero.

126 IV*

sequ D.

Ces-Dur.

Tempo moderato di danza ungherese.

127

B.K.

Moderato.

128

6 Piu mosso.

9 Tempo I. D.

Kétszólamú gyakorlatok.

Andante.

1.

Chapuis.

Allegro moderato.

2.

D.

CHORAL:

3.

SOPRAN.

ALT

Scholz.

(Ecel.)

Allegretto.

Bolero.

4.

Larousse nagy Encyklopédiájából.
Aus der grossen Enzyklopedie von Larousse.

Moderato.

5.

IV# T III Panseron.

CHORAL:

SOPRAN.

6.

ALT.

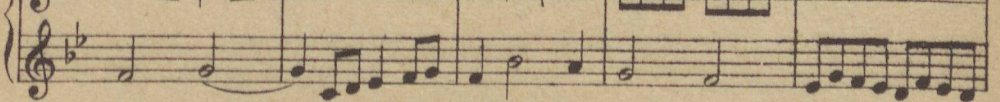

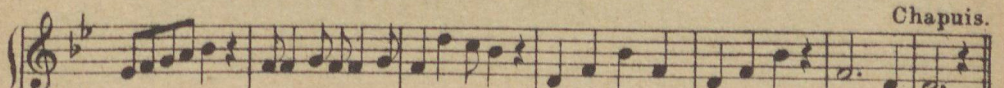

T VI T V Scholz. (Ecel.) I#

Andante.

7.

Chapuis.

Andantino.

8.

Moderato.

9.

Animato.

10.

Moderato.

11.

Poco allegretto.

Echo

12.

Német népszerű dal.
Deutsches Volkstümliches Lied.
A. d. L.

Animato.

13.

Chapuis.

Moderato.

14.

Alla marcia.

15.

Német népszerű dal.
Deutsches Volkstümliches Lied.
A. d. L.

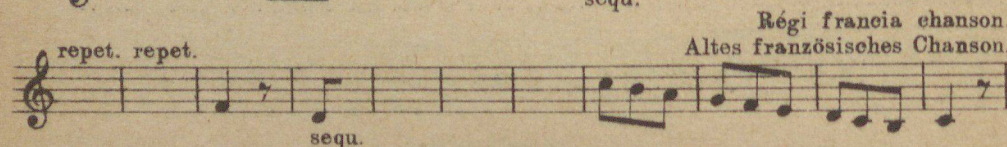
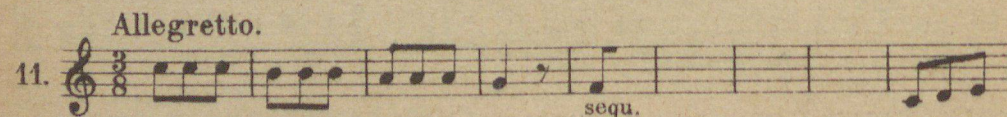
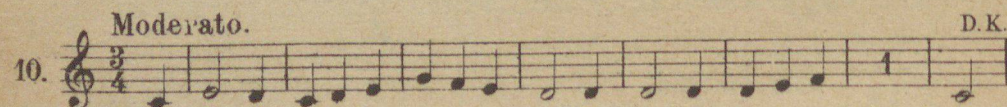
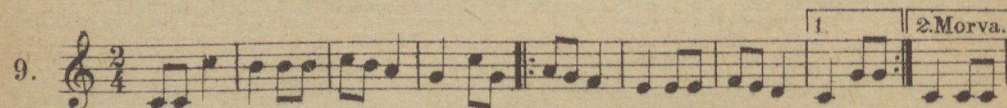
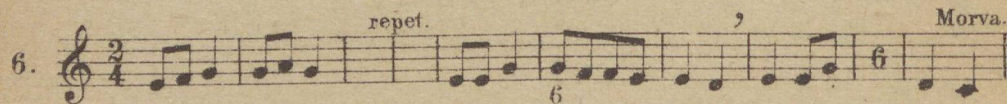
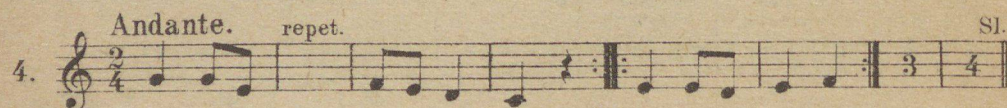
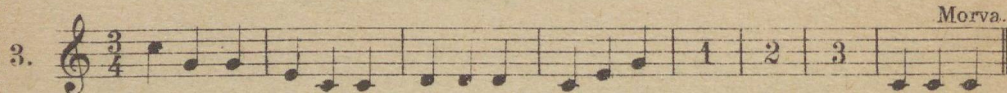
Diktáló gyakorlatok.

C - Dur.

Allegretto.

Sl.

Alla marcia.

12.

D.
sequ.

Allegro.

13.

repet.
Sl.

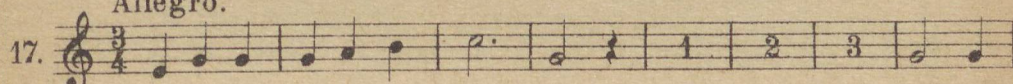
Vivace.

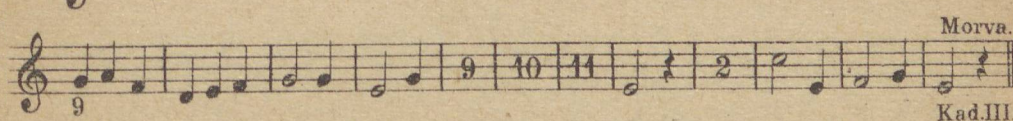
14.
Morva.
sequ. sequ. sequ.

15.
repet.
Sl.

16.
Morva.
repet. sequ. sequ. sequ.

Allegro.

17.
Morva.
Kad. III.

Andante.

18.
Sl.
sequ.

19.
Sl.

III. bassa

20.
B. K.
repet. sequ.

21.
Sl.
repet. sequ.

Un poco moderato.

22.
B. K.

Fine.

D.C. al Fine.

23. B.K.

24. Gusinde

25. B.K.
sequ.

26. *Scherzando.* sequ.

Sl.

27. B.K.

9 10 repet. repet. repet.

28. Morva.

29. B.K.

30. Morva.

31. *Moderato.* Sl.

32. *Poco allegro.* B.K.

33.

Gusinde.

Moderato.

B.K.

mixolyd

Vivo.

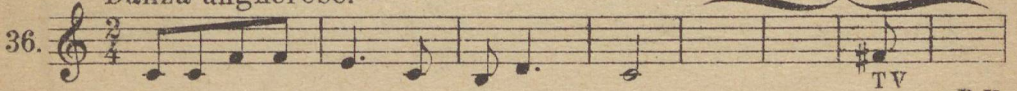
mixolyd

Rum.

Danza ungherese.

V.

TV

B.K.

Presto.

repet.

Lyd

repet.

Sl.

G - Dur.

Allegro.

Sl.

IV. bassa

repet.

B.K.

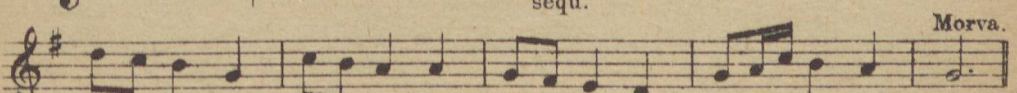
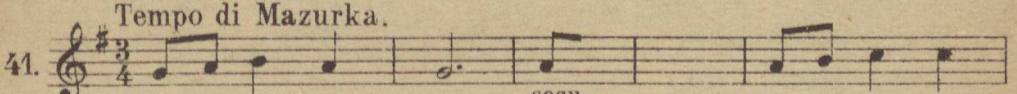
B.K.

Tempo di Mazurka.

sequ.

Morva.

Allegretto moderato.

Fr.

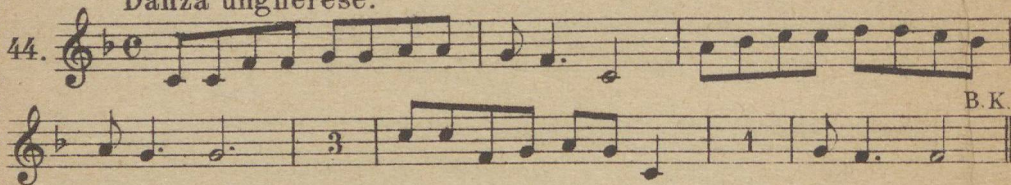
F-Dur.

Un poco moderato.

43.

Sl.

Danza ungherese.

44.

B. K.

45.

B. K.

46.

repet.

Sl.

47.

B. K.

Danza ungherese.

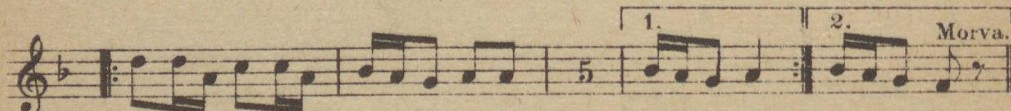
48.

Fine.

D. C. al Fine.

B. K.

49.

Morva.

Moderato.

50.

sequ.

Morva.

Moderato.

51.

D. K.

Danza ungherese.

52.

B. K.

Fine.

D. C. al Fine

D-Dur.

Vigoroso.

53. *repet. repet. repet.*

54. *B.K.*

55. *TIV*

Allegro moderato.

56. *D.*

57. *Morva.*

B - Dur.

Presto.

58. *Sl.*

Danza ungherese.

59. *V. B.K.*

60. *Morva. Kad. V.*

61. *Gusinde.*

62. *Gusinde.*

A - Dur.

Allegro non troppo.

63. *repet.*

Német népszerű dal.
Deutsches Volkstümliches Lied.
A. d. L.

repet.

64. *IV#*

65. *Morva.*

66. *Polonaise.*

67. *Danza ungherese.*

Es - Dur.

68. *Danza ungherese.* *repet. var.* *B. K.*

69. *Andantino.* *Sl.*

70. *repet.* *V* *Sl.*

71. *Allegretto moderato.* *repet.*

var. *Fr.*

72. *Gusinde.*

73. *Vivace.*

IV. bassa

Sl

74. *Danza ungherese.*

Fine.
B.K.

D.C. al Fine.

75. *Lyd*

repet.
5

2 5 6 7

76. *Lento.*

sequ.

D.

77. *repet.*

sequ. sequ.
3

B.K.

78. *Morva.*

1 2

Morva.

79. *Gusinde.*

Gusinde.

Gusinde.

As - Dur.

80.

B.K.

3 4

81. *Andante.*

1 2

Sl

Un poco allegro.

repet.

82.

Morva.

83.

Gusinde.

84.

Gusinde.

H- Dur.

Tempo di danza moderato.

85.

B.K.

86.

Fine.

B.K.

D. C. al Fine.

87.

B.K.

88.

B.K.

89.

Gusinde.

Des- Dur.

Danza ungherese.

90.

IV

B.K.

Allegretto.

repet.

Morva.

91.

92.

Morva.

Kad. V.

93.

Gusinde.

Fis - Dur.

Allegretto.

94.

B.K.

95.

B.K.

96.

B.K.

97.

B.K.

Andante.

98.

B. m. r.

Kad. III

Ges - Dur.

Tempo moderato di danza ungherese.

99.

B.K.

mixolyd

Fine.

D.C. al Fine.

Lento.

100.

B.K.

101.

Gusinde.

102. B. m. t.

Cis-Dur.

103. Morva.
Fine. D.C. al Fine.

104. *Moderato.* B.K.

105. *Ritmo di Seguidilla.* Gusinde.

106. Gusinde.

Ces-Dur.

107. *Lento e sostenuto.* Fine.
repet. D.
D.C. al Fine.

108. Gusinde.

109. *Moderato.* Morva.

Piu mosso. Moderato Morva.
Kad.III.

Kánonok.

Allegretto. à 4
1. 2. ∞
3. ∞ 4. ∞ Koehler.

Allegro moderato. à 4
2. 2. ∞ 3. ∞ 4. ∞ Koehler.

à 4
3. **Allegro.** 2. ∞ 3. ∞ 4. ∞ Koehler.

à 2
4. **Un poco moderato.** 2. ∞

à 2
5. **Allegro moderato.** 2. ∞

à 3
6. **Moderato.** 2. ∞ 3. ∞ Koehler.

à 4
7. **Allegro.** (♩) 2. ∞ (♩) 3. ∞ (♩) 4. ∞ (♩)

à 2
8. **Risoluto.** 2. ∞

à 2
9. **Allegretto.** 2. ∞

à 4
10. **Andantino.** (♩) 2. ∞ (♩) 3. ∞ (♩) 4. ∞ (♩)

Molto moderato.

à 2.
11.

Bertalotti.

à 4.
12.

Andante.

() 2. ∞

() 4. ∞

à 3.
13.

Moderato.

2. ∞

3. ∞

TV

(Az éneklecke.)
(Die Gesangsstunde.)
Cherubini.

Andante.

à 3

14.

Moderato.

à 4

15. Koehler.

Con moto

à 3

16. (leggiero) Cherubini.

Andante con moto.

à 3

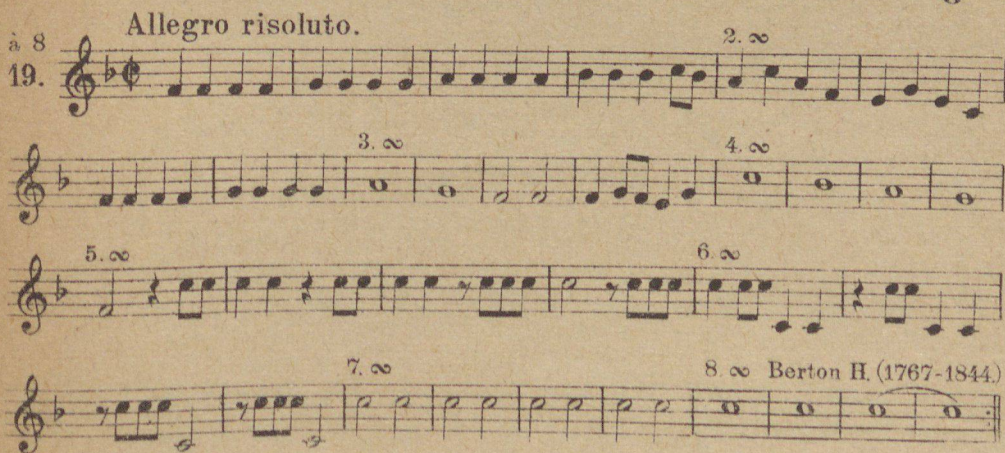
17. Cherubini.

à 5

18. D. Mély hanguk állandóan hozzáéneklék ezt a kitarított hangot.

Allegro risoluto.

à 8

19. Berton H. (1767-1844).

à 3
20. **Allegro.** *La chasse.* 2. ∞

à 3
21. **Allegretto.** 2. ∞

à 2
22. **Largo.** 2. ∞ *mixolyd* Cherubini.

à 2
23. **Allegro moderato.** (fine) 2. ∞ Beethoven. (fine)

à 3
24. **Moderato.** 2. ∞ T II Beethoven.

à 2
25. **Allegretto.** 2. ∞ Cherubini.

à 3
26. **Sostenuto.** 2. ∞

à 3
26. **Sostenuto.** 3. ∞ Cherubini.

Andante.

à 4
1.
2.
27.
3.
4.

per repet. Brahms.
Fine.

Vivace.

à 4
28.
2.∞
3.∞ 4.∞ Koehler

Moderato.

à 3
29.
2.∞ 3.∞
f p Cherubini.
f

Andante con moto.

à 4
30.
2.∞
3.∞ 4.∞ Cherubini.

Allegretto.

à 4
31.
2.∞
3.∞ 4.∞ Brahms.

Moderato molto.

à 3
32.

IV#

T IV

Caldara (1670-1736.)

à 3
33.

Andantino. 2 ∞ 3 ∞

TVI

TV

per repet. Fine.

Cherubini.

à 3
34.

Andantino.

2. ∞

IV#

3. ∞

Cherubini.

à 3
35. *Andantino.*
6/8

TU

2. ∞

3. ∞

Cherubini.

à 3
36. *Andante.* T IV

2. ∞

Caldara.

3. ∞

à 2
37. *Andante con moto.*

2. ∞

Vt

Cherubini.

à 3
38. *Moderato.*

2. ∞

3. ∞

Mozart.

Larghetto.

à 3
39.

VII \sharp T II

2. ∞ (per finire)

T IV IV \sharp

3. ∞ Cherubini

Tempo di marcia.

à 3
40.

(fine) 2. ∞

3. ∞

Berton H

(fine.)

Andantino,

à 3
41.

2. ∞

3. ∞

Cherubini.

Adagio.

à 4
42.

3. 4.

1.

Assai sostenuto.

à 4
43.

TIV

4. ∞

3. ∞

Beethoven.

Allegro moderato.

à 3
44.

2. ∞ TV

3. ∞

Caldara

ZENEIRODALMI MŰVEK

Kalauz a zongoratanításban. Rendszeres tanterv a tanulás kezdetétől a legmagasabb kiképzésig. Gyakorlatok, előadási darabok évfolyamonként csoportosítva, tematikus hangjegymutatványokkal **CHOVÁN K.** methodikája nyomán szerk. Rozsnyai K.

A hegedűjáték és tanítási módszere. (Methodika.) Irta: **BLOCH J.** Harmadik javított és bővített kiadás. Történelmi és gyakorlati zeneelméleti rész egy kötetben, 426 oldalon, 80 ábrával és 670 hangjegypéldával.

Hangképzés. Tanulmány énekesek, színészek, szónokok, énekmesterek és kántorok számára. Irta: **CSIKY JÁNOS**, 19 ábrával.

Az iskolai karénektanítás pedagógiája.

Irta: **Dr. KACSÓH PONGRÁC.** Számos ábrával és kottapéldával.

Kariskolai kézikönyv kartanulmányok, az énektanárképesítő tanfolyam és az alsóbb karének-osztály számára. Irta: **SZABADOS BÉLA.**

I. kötet. Kartanulmányok külön zongorakisérettel.

II. kötet. A kartanulmányok folytatása.

A középiskolai énektanítóképző részére és magánhasználatra:

a) **A transzponálás módszertana.** Szerk. **ANTALFFY-ZSIROS D.**
Op. 25. Ezzel párhuzamosan elvégzendő tananyag:

b) **Az énekkari partitúra-olvasás kézikönyve.** Szerk. **ANTALFFY-ZSIROS D.** Op. 26.

Költészettan. A zeneszerzési és orgonatanzakok I. osztálya, a magánénekek II. oszt., a tanárképző és középiskolai énektanárképesítő tanfolyamok számára. Irta: **MORAVCSIK GÉZA.**

Pedagógiai jegyzetek. Irta: **MORAVCSIK G.**

Általános zenetörténet. Irta: **Dr. MOLNÁR GÉZA.** Számos képpel és hangjegypéldával. 2 kötet.

A magyar zene elmélete. Irta: **Dr. MOLNÁR GÉZA.**

Zongoraiskola, elméleti és gyakorlati. Irta: **CHOVÁN K.** 2 kötetben.

Hegedűiskola. Irták: **HOHMANN-BLOCH** (Bloch op. 45) 4 kötetben.

Mélyhegedű (Viola) elméleti és gyakorlati iskola. Irta: **SZERÉMI G.**

Gordonkaiskola, elméleti és gyakorlati. Irta: **SCHIFFER A.** 2 kötetben.

Orgonaiskola, elméleti és gyakorlati. Irta: **ANTALFFY-ZSIROSS D.**

I. kötet: **Az első tanév anyaga.** Tartalma: 1. Az orgonáról. 2. A manuáljáték. 3. A pedáljáték. 4. A manuál- és pedálösszjáték lábhegyekkel. 5. A művészies pedálapplikatura. A lábsarok használata.

II. kötet: **A második tanév anyaga.** Tartalma: 6. Korálok és korál-előjátékok. 7. Triók. 8. Fughetták és fugák. 9. A gregorián egyházi ének és annak harmonikus kísérete.

Harmoniumiskola, elméleti és gyakorlati, különös tekintettel a magántanulásra. Irta: **SZTOJANOVITS JENŐ.**

Új nagy fuvolaiskola. Irta: **BUROSE A.** 2 kötetben.

I. köt.: Elemi tanfolyam. A fuvolajáték tanítása. A művészi játék előiskolája.

II. köt.: A fuvolaművész iskolája.

ROZSNYAI KÁROLY könyv- és zene-
mű-kereskedése Budapest, IV., Múzeum-körút 15.

AZ ÉNEKTANÍTÁS MÓDSZERES VEZÉRFONALA

az Országos Magyar Királyi Zeneakadémia tanterve szerint.

MAGÁNÉNEK. Az előkészítő tanfolyam anyaga.

- SIK JÓZSEF. „Elméleti és gyakorlati énekiskola” elméleti részéből a megfelelő hangképzési gyakorlatok hangsorok, az intonáció, hangközök gyakorlása. Teljes „elméleti rész”.
- SIK JÓZSEF énekiskolája gyakorlati részének I. kötete, mely *Concone, Rossini, Aprile, Marchesi* és *Tosti* műveiből 50 solfeggiót tartalmaz szemelvényesen összeválogatva, fokozatosan rendezve, magyarul jegyzetekkel.
- Tenor vagy bariton hangok részére: Gyakorlati rész IVa kötete (Tenor) vagy IVb kötete (Bariton és basszus), melyek *Concone* és *Paneron* műveiből 40 solfeggiót tartalmaznak 1–12. számig válogatva.
- SZABADOS B. Hangsorok. Az énekhang és hangtechnika fejlesztése. Függelék, magas és mély hangra.

A melléktanszakokon:

- Zeneelmélet: SIKLÓS A. Zenediktálási és hallásfejlesztő gyakorlatok (Hangjegyzület).
- Utmutató a zenediktáláshoz.

Az akadémiai tanfolyam I. oszt. anyaga.

- A hangképzés és fejlesztés folytatása. SIK JÓZSEF énekiskolájának elméleti részéből nehezebb technikai gyakorlatok, futamok, ékesítések. A „Legato” és „Portamento” fejezetek.
- SIK JÓZSEF énekiskolája gyakorlati részének IIa és IIb kötetei, melyek *Concone, Aprile, Marchesi* és *Tosti* műveiből 40 solfeggiót tartalmaznak magas vagy mély hangra.

Tenor vagy bariton részére:

- SIK JÓZSEF énekiskolája gyakorlati részének IVa kötete (Tenor) vagy IVb kötete (Bariton és basszus), melyek *Concone* és *Paneron* műveiből tartalmaznak 40 solfeggiót és magánhangzótanulmányt. Ezekből 12–25-ig folytatólag, válogatva.
- SZABADOS B. Hangsorok. Az énekhang és hangtechnika fejlesztése. Függelék, magas és mély hangra.

A melléktanszakokon:

- Zeneelmélet: SIKLÓS ALBERT Összhangzattanából (3. kiad.) 12 lecke.
- Hangjegyzület (Példatár) az összhangzattanhoz I.; II.

Akadémiai tanfolyam II. osztály.

- Hangképzés folytatása. SIK JÓZSEF énekiskolájának elméleti részéből a technikai gyakorlatok folytatása, nehezebb ékesítések. A trilla.
- SIK JÓZSEF énekiskolája gyakorlati részének IIIa és IIIb kötete, melyek *Aprile, Bordogni, Brambilla, Concone* és *Panofka* 50 ének tanulmányát tartalmazzák magas vagy mélyebb (Mezzo-szoprán) és mély (alt) hangra.

Tenor vagy bariton részére:

- SIK JÓZSEF énekiskolája gyakorlati részének IVa kötete (Tenor) vagy IVb kötete (Bariton és basszus), melyek *Concone* és *Paneron* műveiből tartalmaznak 40 solfeggiót és magánhangzótanulmányt, folytatólag végig.
- Molnár-Szabados: 30 szövegkijelzési gyakorlat.
- SZABADOS B. Hangsorok. Az énekhang és hangtechnika fejlesztése. Függelék, magas és mély hangra.
- SZABADOS. Műdalok I–V. sorozat.

A melléktanszakokon:

- Zeneelmélet. SIKLÓS A. Összhangzattanából 4 további lecke.
- Hangjegyzület (Példatár) az összhangzattanhoz I.; II.
- Poétika. Irta *Moravcsik Géza*.
- Általános zenetörténet. Irta *dr. Molnár Géza*, I. kötet.
- Az alaktan elemei. *Siklós Formatan* könyvéből.

Akadémiai tanfolyam III. osztály.

- SIK JÓZSEF énekiskolájának elméleti részéből a technikai gyakorlatok befejezése. Nehéz futamok és kádenciák. Recitativo.
- SIK JÓZSEF énekiskolája gyakorlati részének IIIa és IIIb kötetel, melyek *Aprile, Bordogni, Brambilla, Concone* és *Panofka* műveiből 50 ének tanulmányt tartalmaznak, magas vagy mélyebb (Mezzo-szoprán) és alt hangra, válogatva.
- Va és Vb kötet, melyek Szabados Béla 12 eredeti speciális ének tanulmányát tartalmazzák, különös tekintettel a modern zenei stílusra, magas vagy mély hangra.
- SZABADOS. Műdalok I. *Beethoven, Loewe, Mendelssohn, Mozart, Schubert, Schumann* 30 dala.
- Műdalok II. *Giordani, Händel, Jensen, Loewe, Mozart, Schubert, Schumann* 30 dala.
- Műdalok III. *Buononcini, Chopin, Cornélius, Franz, Schumann, Stradella, Wagner* stb. 30 dala.

A melléktanszakokon:

- Általános zenetörténet. Irta *dr. Molnár Géza*, II. kötet.

Hangnemek szerint való csoportosítás.

- Magas hangra: Elméleti rész és Gyakorlati rész I, IIa, IIIa, Va kötet, Műdalok I–V. sorozat.
- Mély hangra: Elméleti rész és Gyakorlati rész I, IIb, IIIb (mezzo-szoprán vagy alt) Vb kötet. Műdalok I–V. sorozat.
- Tenor hangra: Elméleti rész és Gyakorlati rész IVa kötet, Műdalok I–V. sorozat.
- Bariton és basszus hangra: Elméleti rész és Gyakorlati rész IVb köf., Műdalok I–V. sorozat.
- Schubert album I–II. kötet, revid. Szabados B.

Rozsnyai Károly könyv- és zenemű-kereskedése Budapest, IV., Múzeum-körút 15. szám.